

Asia: VN/13501/2025

Lausuntopyyntö kuntien peruspalvelujen valtionosuuden 75 miljoonan euron vähennyksen kohdistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtionosuuden leikkauksen vaikutukset huomioitava kumulatiivisesti

Valtiovarainministeriön esitys 75 milj. euron kertaluonteisesta vähennyksestä kuntien valtionosuusrahoitukseen vuodelle 2026 on käytännössä osa vielä valmisteilla olevaa kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien kokonaisuudistusta. Uudistuksen sisältö ei ole tiedossa, eikä siitä ole päätöstä. Lausunnoilla olevan leikkauksen lisäksi valtiovarainministeriön ehdotuksessa vuoden 2026 valtion talousarvioksi on esitetty 150 milj. euron uusi lisäleikkaus kuntien valtionosuuksiin. Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan kertaluonteinen leikkaus ei ole perusteltu. Kaikkia edellä mainittuja muutoksia sekä valtionosuusuudistusta tulisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena.

Leikkauksia ei tule toteuttaa ilman, että huomioidaan niiden euromääräinen ja kumulatiivinen kokonaisvaikutus jokaiselle kaupungille. Valtion tulee varmistaa, että kokonaisvaikutus yksittäiselle kaupungille ei ole kohtuuton. Vaikutuksen tulisi rajoittua sote-uudistuksessa käytössä olleisiin rajoihin enintään +/- 60 euroa/asukas kunnan taloustilanteeseen.

Esitetyssä 75 milj. euron vähennyksessä on rajattu negatiivista valtionosuutta maksavat kunnat pois leikkauksen piiristä. Sote-uudistuksen jälkeen negatiiviseen valtionosuuteen päätyneiden kuntien tilannetta ei tule korjata heikentämällä muiden kuntien valtionosuutta, sillä se asettaa kunnat entistä eriarvoisempaan asemaan keskenään. Negatiivinen valtionosuus ei ole uusi elementti, sillä esimerkiksi pääkaupunkiseudun kunnat ovat aikanaan maksaneet negatiivista valtionosuutta. Valtion tulee kohdella kuntia tasavertaisesti.

Valtio ei voi valtionosuusleikkauksilla heikentää lasten ja nuorten palveluita

Väestönkasvu sekä erityisesti lasten ja nuorten määrän kasvu keskittyy Helsinkiin ja muihin suurimpiin kasvukaupunkeihin. Suurten kaupunkien tulee kyetä vastaamaan kasvavan ja monimuotoistuvan väestön tuomiin haasteisiin ja palvelutarpeisiin.

Nyt ehdotettu valtionosuuden leikkaus kohdentuu paljolti suuriin ja kasvaviin kaupunkeihin ja siten lasten ja nuorten palveluihin.

Suuret kaupungit ovat koko valtionosuusuudistuksen ajan korostaneet tarvetta riittävälle vaikutusten arvioinnille ja vuoropuhelulle kuntien ja kaupunkien kanssa, jotta aidosti pystytään arvioimaan muutokset kuntien ja kaupunkien talouteen. Kuntien rahoituksen tulee olla ennakoitavaa ja vakaata, ja rahoitusjärjestelmän oikeudenmukainen. Yksittäiset ja lyhytjänteisesti toteutettavat muutosesitykset eivät perustu riittävään tietoon, eivätkä anna kunnille todellista mahdollisuutta kestäväällä tavalla reagoida muutoksiin ja rakentaa kuntien elinvoimalle tärkeää kasvua.

Helsinki ja PKS-kaupungit toimivat koko Suomen kasvun moottorina – kasvukaupunkien investointikyky tulee turvata

Kunnat tulee nähdä osana Suomen kansantaloutta, ja valtionosuustarkastelussa tulee huomioida verotus- ja talousnäkökulmat kaikilta osin. Vain tällä tavoin voidaan ohjata ja kannustaa kuntia toimimaan taloudellisesti kestäväällä tavalla.

Helsinki ja pääkaupunkiseutu toimivat koko Suomen kasvun moottorina, sillä merkittävä osuus koko maan verokertymästä tulee Helsingistä ja pääkaupunkiseudulta. Vuonna 2022 valtio keräsi pääkaupunkiseudulta tuloveroa ansiotuloista ja pääomatuloista sekä yhteisöveroa yhteensä n. 6 mrd. euroa. Helsingin tekemät investoinnit kasvattavat valtion verotulokertymää ja kasvu hyödyttää koko Suomen talouskasvua. Muutoksilla ja tulevilla uudistuksilla ei tule heikentää koko kansantalouden näkökulmasta keskeisimmän alueen toimintaedellytyksiä.

Valtionosuusjärjestelmä ei saa heikentää kasvukaupungin investointien rahoituskykyä ja mahdollisuutta investointien toteutukseen. Helsinki, ja muut kasvukaupungit, eivät myöskään voi olla kattamassa muun julkisen sektorin alijäämäisyyttä.

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Pormestari